

SPOR BİLİMLERİNİN SOSYOLOJİK TEMELLERİ

***(Tanım ve Kavramlar, Sosyolojinin
diğer Bilimlerle ilişkisi Kurduğu
Konular ile Spor Sosyolojisi ve İlgili
Kurduğu Konular)***

DOÇ.DR.HAKAN SUNAY

A.Ü.SBF

SOSYOLOJİ

- **TOPLUM BİLİMİDİR.**

Spor ve sosyoloji ilişkisi

- Toplumun iřleyen bütünü ile
- Sosyo kültürel yapı içinde bütünden parçaya doğru yaklaşım boyutunda “spor” önemli bir olgudur.
- Toplum içinde ortaya çıkış özellikleriyle; **“Spor”**
- Yerine göre bir olay,
- Yerine göre ise bir olgudur.

Sosyolojide geçen bazı terimler (1)

- **Sosyal rol**; Toplumda fertlerin oynadıkları roller, Antrenör, başkan, sporcu, hakem gibi.
- **Sosyal statü**; Fertlerin ve sosyal grupların toplum içindeki yerlerini belirler. Antrenör, teknik direktör sosyal statüler değişebilirler.
- **Sosyalleşme süreci**; Bir sosyal olgu olarak ferdin doğuştan itibaren toplum üyeliğini kazanmasında geçirdiği safhalardır.
- **Sosyal ilişkiler**; Ferdin ya da grubun kendi dışındaki diğer fert ya da grupların çeşitli davranış şekillerini beklentilerini hesaba katarak sürdürdüğü ilişkiye dayalı etkileşimdir.

Sosyolojide geçen bazı terimler (2)

- **Sosyal norm**; Toplum üyelerini belirli olaylar karşısında belirli tarzda davranmaya zorlayan kurallardır. r; Bayraęa saygı gibi...
- **Sosyal grup**; Yeterli sayılabilecek bir süre birbirleriyle etkileřimde bulunan ve ortak deęerleri paylařan iki ya da daha çok ferttir.
- **Sosyal mesafe**; Fert ve sosyal grupların toplumun kültürü ve menfaatleri karşısındaki durumunu gösterir. Örneğin; yurt dışında yaşayan vatandaşların ulusal bayramları aynı coşkuyla kutlamaları.

Kültür

- Belli bir toplumu başka bir toplumdan ayıran “yaşam şekli” olarak tanımlanıyor,
- **Kültürün iki fonksiyonu vardır;**
- 1. Koruyuculuk
- 2. Gelişme ve yenilenmedir
- Bu iki fonksiyon iç içedir ve birbirini tamamlar.
- Kültür; Bir insan topluluğunun sadece belirli bir dönemle sınırlanmaz. Kültür insan topluluğunun varlığı ile sürer.
- İnsan topluluğu siyasi bağımsızlığını kaybetse dahi, kültürel varlığı devam edebilir. Eğer kültür yaratıcı ve zengin ise, yabancılaşma süreci içine girmemiş ise, ilerde tekrar bağımsızlığını kazanabilir.

Ülkemizdeki Gençlik Grubunun Bazı Özellikleri;

- Gençlik toplumun en dinamik unsurudur
- Toplumların gelecekeridir.
- Genç olan topluluklarda iç göçler daha yoğundur.
- İç göçlerde genç nüfus kısa ve uzun mesafeli göçler yaşarlar.

Ülkemizde gençlik Grubu 4 Başlık Altında Toplanmıştır

- **1. ÖĞRENCİ GENÇLİK**
- 1.1.Ortaöğretim gençliği
- 1.2.Yükseköğretim gençliği
- **2.OKUL DIŞI GENÇLİK**
- 2.1.Çalışan gençlik
- 2.2.Kır alanı gençliği
- 2.3.İşsiz gençlik
- 2.4.Asker gençlik
- 2.5.Gecekondu gençliği
- **3.ÖZEL DURUMLU GENÇLİK**
- 3.1.Fiziki ve zihni özürlü olan gençlik
- 3.2.Hükümlü ve tutuklu gençlik
- **4.YURT DIŞINDAKİ TÜRK GENÇLİĞİ**

Türkiye'de iç göçlere neden olan faktörler

- 1. Genel nüfus içinde genç nüfusun fazlalığı
- 2. Tarım kesiminde görülen açık ve gizli işsizlik
- 3. Eğitim durumunda ve hayat tarzında görülen iyileşme ve ilerleme
- 4. Eğitim yoluyla meslek edinme ve statü kazanma
- 5. Refah artışı
- 6. Tarımda makinalaşma
- 7. Kan davaları can ve mal güvenliğinin zedelenmesi
- 8. Ulaştırma ve haberleşme ağının genişlemesiyle kitle haberleşme araçlarının artan tesirliliği
- 9. Mevsimlik göçler
- 10. Tabii afetler dolayısıyla zorunlu yapılan göçler
- 11. Çocuklar için daha iyi bir eğitim-öğretim arzusu

BEDEN EĞİTİMİ VE SPORUN TEMEL AMAÇLARI

- 1. Amatörlük anlam ve kapsamı içinde beden eğitimi ve sporun gelişmesini ve yaygınlaştırmasını gerçekleştirmek
- 2. Herkes için beden eğitimi ve spor ilkesinin tüm toplum kesimlerinde benimsenmesi ve uygulanmasını sağlamak
- 3. İşçi memur ve diğer çalışan kesimlerin bir yandan emek verimliliğini arttırmak, öte yandan beden ve ruh sağlığının korumalarını sağlamak
- 4. Öğrencilerin, emeklilerin ve öteki çalışmayanların boş zamanlarının değerlendirilmesi ve eğitimleriyle “sorun insan olmalarını önlemek”
- 5. Suçlu, özürlü vb. gibi öteki sorunlu insanların sosyal hayata uyumlarını sağlamak

SPORTİF OLAYI TEŞVİK EDEN SOSYAL VE EKONOMİK FAKTÖRLER (1)

- 1. Kitle iletişim araçlarının etkinliği
- 2. Gelir seviyesinin yüksekliği
- 3. Boş zaman etkinliklerine olanak sağlayıcı ortamın varlığı
- 4. Ülke ekonomisinin genel seviyesi ve sanayileşme durumu
- 5. Nüfusun sosyal gelişmişlik durumu sosyal ve kültürel seviyenin yükselmeye başlaması
- 6. Toplumda statünün eğitim yoluyla kazanılmasının yaygınlığı
- 7. Fertlerin sosyalleşme durumu
- 8. Genç nüfusun durumu (artma eğilimi göstermesi)
- 9. Uluslar arası politika-bölge ve dünya çapında siyasi etkinliğin arttırılmasında spordan faydalanma eğilimi
- 10. Kültür emperyalizmi kapsamı içinde spordan faydalanma eğilimi

SPORTİF OLAYI TEŞVİK EDEN SOSYAL VE EKONOMİK FAKTÖRLER (2)

- 11. Eğitilmiş bir sosyal çevreye sahip oluş
- 12. Spor ve kültür için ayrılan ekonomik kaynakların sağlayacağı hasılanın yüksekliği
- 13. Spor alt yapısının yeterli oluşu
- 14. İşbölümüyle birlikte dayanışma şuurunun gelişmesi
- 15. Toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel hedeflerinin belirlenmiş olması ile sosyal bütünleşmenin gerçekleştirilmesi
- 16. Ulusal kültürün ve folklorun zenginliği
- 17. Devlet tarafında alınacak tedbirlerin yeterliliği
- 18. Devlet ile fertlerin işbirliği yapmaları

SPOR VE EĞİTİM İLİŞKİSİ

- Spor, fiziksel gelişim yanı sıra kişinin zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimini de hedefler. Eğitiminde hedefi aynıdır.
- Dolayısıyla sporu ve sportif etkinlikleri eğitim kapsamı içinde düşünebiliriz.
- Bu çerçevede spor eğitime kaynak tahsisi,
- İnsan unsuruna yapılan bir yatırım olarak düşünölmelidir.
- Ayrıca dayanışmacı, düzenli ve kendi kendini kontrol edici normların fertlere kazandırılmasında da spor eğitiminin önceden hesap edilmeyen ek hasılayı sağlamaktadır.
- Ancak spor eğitiminde verimliliğin artışı, eğitilen kimselerin eğitimleri sonrasında iş bulabilmelerine bağlıdır.

BOŞ ZAMAN FAALİYETİ OLARAK SPOR

- Boş zamanların değerlendirilmesinde özellikle gelişmiş ülkelerde “spor” önemli bir yer tutar.
- Boş zamanların değerlendirilmesinde yalnızca spor etkili değildir, sanatsal ve kültürel etkinlikler de oldukça önemli bir yer tutmaktadır.
- Boş zamanlarda sportif etkinliklerle uğraşmak kişinin asıl mesleğinde de başarılı kılmaktadır.

SPOR YOLUYLA SOSYAL HAREKETLİLİK

- *DİKEY HAREKETLİLİK*
- *YATAY HAREKETLİLİK*
- *COĞRAFİ HAREKETLİLİK*

ŞEHİRLEŞME SANAYİLEŞME SÜRECİ VE SPOR

- Yükselen hayat seviyesi,
- Daha iyi ulaşım olanakları
- Daha iyi haberleşme olanakları
- Hızla gelişen teknoloji ile mükemmelleşen araç gereç sayısındaki artış
- Şehirleşme sanayileşmeye paralel olarak gelişen sportif faaliyetler yoluyla fertler ve sosyal gruplar arasında etkileşim dolayısıyla meydana gelen sosyal süreç,
- **REKABET, ÇATIŞMA, MÜCADELE, İŞBİRLİĞİ, UYUM, BÜTÜNLEŞME**
- Sportif olayların ayrılmaz nitelikleridir.

SANAYİ TOPLUMLARINDAKİ YABANCILAŞMAYA KARŞI SPOR

- Sanayileşmeyle beraber,
- Artan şehirleşme ile kırsal bölgelerden göç
- İnsan emeğinin yerini makinanın alması
- İnsanın işinde rutinleşmeye başlaması zamanla insanı kendine, çevresine ve topluma karşı yabancılaşmaya itecektir.

BİR SOSYAL MESELE AMATÖR VE PROFESYONEL AYIRIMI

- Son yıllarda özellikle çeşitli spor branşlarında amatörlüğün gizli profesyonelliğe dönüştüğü bir gerçektir.
- Spor branşı toplumda yaygınlaşmaya başladıkça sporu faal olarak yapanlar arasında profesyonelleşme eğilimi artmaktadır.
- Bu durum sporda rekabeti de arttırmaya başlamıştır.

SPORDA SOSYAL BİR MESELE; SOSYAL GÜVENLİK

- Türk sporunu oluşturan temel taşlar;
- Sporcu, antrenör, hakem, spor yöneticisi, teknik direktörler, yardımcı antrenörler, spor hekimleri gibi spor elemanlarının sayı ve kalite olarak yeterli olması sporun gelişimi için oldukça önemlidir.
- Spor elemanlarının yanı sıra, tesis, malzeme, bakım ve koruyucu hizmetler, finansman, bilimsel çalışma, spor elemanlarına yönelik eğitim faaliyetleri ve SOSYAL GÜVENLİK hakkı oldukça önemlidir.
- Sosyal güvenlik bir hak olup kanunidir.
- Sporda tehlike kaçınılmazdır. Bu durum da **sporda sosyal güvenceyi** zorunlu kılmaktadır.

SPORTİF FAALİYETLERİN GELİŞMESİNDE SOSYAL ÇEVRE VE İRSİYET FAKTÖRLERİ

- Sosyal çevre olarak, okul, aile, iş yeri ve insan tarafından işlenmiş ve değerlendirilmiş olan “çevre şartları” sportif faaliyetlerin hangi branşta yoğunlaştığına ışık tutar.
- Örneğin dağlık olmayan bir yerde dağ ve kış sporlarının gelişmesini beklemek mümkün değildir.
- **Fertlerin sportif faaliyetler karşısındaki davranışlarını belirleyen unsurlar iki başlıkta toplanır;**
- 1. Spora karşı irsi olarak doğan eğilim
- 2. Spora karşı toplumda ferdin sosyalleşmesine paralel olarak sosyal çevrenin etkisi sonucu doğan eğilim
- *Ayrıca spora yönelmede aile ve sosyal çevreden gelen teşvik edici etkileri de göz ardı etmemek gerekir.*

SPORTİF FAALİYETLERİN SOSYAL NİTELİĞİ

- Bazı spor branşları tek başına da oynanabilir (golf) ancak zamanla insan sosyal bir varlık olduğundan golf oynayan bireyleri arayacaktır.
- Sporun en belirgin özelliği sosyal olay olmasıdır.
- Sportif faaliyetleri sosyal grup faaliyeti olarak düşünülmelidir.

SOSYAL GRUP FAALİYETİ OLARAK SPOR VE “ÇATIŞMA”

- Sosyal grup faaliyeti olarak sporla uğraşanların isimleri değişebilir yani kulüplerinden ayrılabilirler. Ancak, bu tip değişiklikler sporun sosyal olay olarak varlığını sürdürmesini engellemez. Sporda istikrar vardır.
- Sporda çatışma vardır ancak bu çatışma sporun özünde olan rekabetten kaynaklanmaktadır.
- Sporda barış ve işbirliği söz konusudur. Düşman olan iki ülke arasında müsabaka kaçınılmaz olup yenen ve yenilen vardır ve bu durum doğal bir durum olarak kabul edilir.

BAŞARILAR DİLERİM

DOÇ.DR.HAKAN SUNAY